

O'zbekiston Respublikasida Tashkil Etilgan Siyosiy Partiyalar Logotiplari

Abdullayeva Nasiba Arabovna¹, Tilaboldiyeva Marg'uba Qo'ldash qizi²

Annotatsiya: Respublikamizda tashkil topgan siyosiy partiyalar logotiplari hamda ularning mohiyati haqida so'z ketadi.

Kalit so'zlar: siyosiy partiya, logotip, ramz, tamg'a, uchinchi renessans, rebrending.

Kirish:

Logotiplarning dastlabki versiyalari taxminan miloddan avvalgi 1300-yillarda ishlab chiqilgan. U davrlarda do'konlar o'zlarining nomlarini, qilgan ishlarini aks ettirish uchun maxsus belgilardan foydalanishganlar[2]. O'rta asrlarga kelib zodagon oilalar gerb deb nomlanuvchi o'z logotiplari bilan o'zlarini boshqalardan ajratib ko'rsatishga intilganlar.

Logo so'zi yunoncha logos so'zidan kelib chiqqan, bu so'z, fikr yoki nutqni anglatadi. Qadimgi yunon falsafasida logos olamdagi aql va tartib tamoyiliga ishora qilgan. Vaqt o'tishi bilan logotiplarning ma'nosi kengayib, kompaniya yoki tashkilotni ifodalash uchun so'zlar yoki belgilardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Bugun, atama logo odatda brend yoki kompaniyani ifodalovchi vizual belgi yoki dizaynga murojaat qilish uchun ishlatiladi.

Bu atamani ishlab chiqqan aniq shaxs logo noma'lum, chunki so'z vaqt o'tishi bilan tildan foydalanish orqali rivojlandi. Biroq, logotiplardan brend yoki tashkilotni ifodalash uchun vizual belgilar sifatida foydalanish qadimgi davrlarga borib taqaladi, masalan, qadimgi yunon va rim oilalari o'zlarining nasl-nasabini aniqlash uchun qo'llagan logotiplar va o'rta asrlar gildiyalari o'z savdolarini ifodalash uchun qo'llagan belgilar. Ular odatda kiyimlari, qalqonlari va boshqa shaxsiy buyumlarida aks ettirilgan.

O'zbekistonda tashkil topgan 5ta siyosiy partiya³ ham o'z logotiplariga ega bo'lib, ularning ma'nolari quyidagicha:

4

Xalq demokratik partiyasi o'zining yangi logotipini tasdiqladi.

O'zbekiston Xalq demokratik partiyasining 7-avgust kungi IV plenumida partiyaning yangi ramzi taqdim etildi.

Partiyaning yangi logotipi parallelogramm shaklida bo'lib, binafsha va oq rangda aks ettirilgan, markazida "XDP" degan yozuv tushirilgan.

XDP markaziy kengashi raisi Ulug'bek Inoyatov partiyaning yangi ramziga qisqacha ta'rif berdi.

¹ Doktor (PhD), dotsent v/b, Andijon davlat pedagogika instituti, Ijtimoiy fanlar kafedrasida tarix fanlari bo'yicha falsafa fanlar

² Andijon davlat pedagogika instituti magistri

“Ramzdagi binafsha rang – mehr-oqibat, saxovatlilik ramzi bo‘lib, yetakchilar, liderlar rangi hisoblanadi. Ushbu rang partiya o‘z elektorati vakillari manfaatini himoya qilishga, ularning orzu-intilishlarini ro‘yobga chiqarishga va qo‘llab-quvvatlashga doimo tayyor ekanligiga ishoradir.

Oq rang tinchlik-xotirjamlik, ijtimoiy birdamlik va barqarorlik kabi azaliy va ezgu g‘oyalarni ifodalaydi”, – dedi partiya raisi.

Plenumda partiyaning yangi logotipini tasdiqlash masalasi muhokama qilindi. Partiyaning Markaziy Kengashi huzurida tuzilgan maxsus ishchi guruh partiyaning yangi siyosiy brendini yaratish va logotipini yangilash borasida amalga oshirilgan ishlar haqida ma‘lumot berdi.

Qayd etilishicha, partiya ramzini o‘zgartirish bo‘yicha mutaxassis va ekspertlar, faollardan 30 ga yaqin takliflar qabul qilingan. Uzoq munozaralardan so‘ng, ishchi guruh tanlangan takliflar bo‘yicha fikr va mulohazalarini olgan.

Yangi partiya logotipi binafsha va oq rangdagi parallelogramma shaklida bo‘lib, markazida 'XDP' jumlasini yozilgan.

Binafsha rang - mehribonlik, saxiylik va etakchilik rangi. Bu rang partiyaning har doim o‘z elektorati manfaatlarini himoya qilishga, ularning intilishlarini amalga oshirishga va qo‘llab -quvvatlashga tayyorligini anglatadi.

Oq rang tinchlik va farovonlikni, ijtimoiy birdamlikni, barqarorlikni anglatadi.

Takliflar, fikrlar va hukmlar chiqarilgandan so‘ng, Xalq demokratik partiyasining yangi logotipi va bayrog‘i tasdiqlanganligi ma‘lum qilindi.

Nega aynan atirgul..?

Qadimgi afsonalarga ko‘ra atirgulning vatani Eron(Fors) hisoblanadi. Ushbu mamlakatning qadimdan ma‘lum bo‘lgan ikkinchi nomi ham aynan "Guliston" deb belgilanishi bejiz emas.

Qadimgi Yunonistonda atirgul muhabbat ma‘budasi Afroditaga bag‘ishlangan. Yunonlar atirgul timsolida boqiylik ramzini ham tasavvur qilganlar.

Qadimgi Rimda atirgul qat‘iy axloq ma‘nosini bildirgan. Rimliklar atirgul jasorat xadiya qilishiga ishonganlaridan o‘z qurollariga atirgul barglari tasvirini chizdirganlar.

XII asrdan Yevropada ko‘pgina zodagon oilalari o‘z oilaviy tamg‘asiga atirgul ramzini joylashtira boshlaydilar. Masalan 1455-yilda Lonkastr va Yorklar o‘rtasida boshlangan urush bejiz "Qizil va Oq atirgul urushi" deb nomlanmagan. Ikki oilaning bayrog‘ida atirgul ramzi tushirilgan bo‘lib, biri oq va birining bayrog‘ida u qizil rangda edi. XIX asrdan atirgul muhabbat ramzi sifatida jamoatchilik fikrida mustahkamlanib boradi. Yevropada atirgul ramzi ayollar bilan qiyoslanadi. Buddizmda atirgul uch haqiqat timsoli: bilim, qonun, tartib-intizomga yo‘ldir. Xristian dinida qizil atirgul tinchlik ramzi hisoblanadi. Shu bilan birga siyosatda ham qizil atirgulning o‘z ramzi bor. Jahon sotsial-demokratik harakati va siyosiy partiyalari o‘z ramzi sifatida qizil atirgulni tanlaganlar. Uning shakli har xil bo‘lishi mumkin, lekin u albatta qizil atirgulning ramzini ifodalashi kerak.

Sotsial-demokratlarda qizil atirgul birdamlik, tenglik, adolat va erkinlikni ifodalaydi.

Shu boisdan, O‘zbekiston "Adolat" sotsial-demokratik partiyasi ham o‘z belgisi (logotipi)ga atirgul tasvirini tushirgan.

Ramzning markaziy qismidagi "Adolat" so'zi ko'k rangda bo'lib "ishonch", "barqarorlik" va "tinchlik"ni anglatadi. "O" harfi o'rnida alvon rangli atirgul aks ettirilgan. U butun dunyoda sotsial-demokratiyaning xalqaro ramzi hisoblanadi va "Soflik", "Adolat", "Farovonlik" g'oyalari ni ifodalaydi.

Milliy tiklanish" demokratik partiyasi ramzining tavsifi quyidagicha:

Yashil rangdagi yarim oy, unumdor zaminimiz bilan birga muqaddas qadriyatlarimizga ishora.

Moviy rangdagi zamin xalqimizning halol va pok ruhiyati nishonasi.

Simurg' qushi – Alisher Navoiyning "Lison ut-tayr" asaridan olingan farovonlik va tiklanish ramzi bo'lib, fikrlar va g'oyalar turli bo'lsa ham yagona maqsad yo'lida birlashishga chaqiradi.

Navoiy dunyoning turli joylariga farovonlik qushi Simurg'ni izlab, xarob bo'lgan o'ttiz qush uni izlamasdan birlashganlarida Simurg' (o'ttiz qush-forscha) ularning birlashgan holati ekanligini ta'kidlaydi.

Partiya ramzi barakali O'zbekiston zaminida, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga tayanib, halol va bag'rikeng xalqimizni yagona maqsad yo'lida birlashtirish maqsadlarini ifoda etadi.

O'zLiDeP logotipini o'zgartirmoqda:

O'zLiDeP partiyani rebrending qilish doirasida o'z logotipini o'zgartirmoqda.

2-iyul kuni Tadbirkorlar va ishbilarmonlar harakati — O'zbekiston Liberal-demokratik partiyasi Siyosiy Kengashi Ijroiya qo'mitasining navbatdagi majlisi bo'lib o'tdi.

Unda partiya a'zolari turli xil masalalarni muhokama qilishgan. Jumladan, partiya rebrendingi va yangi logotip yig'ilishi qatnashchilari tomonidan muhokama qilindi.

«Partiya faollari, keng jamoatchilikning fikr-mulohazalaridan so'ng shu ma'lum bo'ldiki, bugungi talablar darajasiga mos ravishda o'zgarish O'zLiDePning logotipida ham o'z aksini topishi kerak. Boshqacha aytganda, partiyaning yangi logotipi O'zLiDeP islohotlarning yangi bosqichida o'z oldiga qo'yayotgan ulkan maqsadlarni o'zida to'la aks ettira oladigan logotip sifatida gavdalanishi zarur. Toki, butun xalq va xalqaro jamoatchilik ushbu ramzda O'zLiDeP bugungi kunda o'z oldiga qo'yan maqsadlar aksini ko'ra olsin», — deyiladi partiya xabarida.

Ushbu masalani partiya Siyosiy Kengashiga kiritgungacha bo'lgan davrda logotip bo'yicha partiya a'zolari va aholi vakillari fikrlarini o'rganish uchun barcha viloyatlarda muhokamalarni tashkil qilish lozimligi ko'rsatib qayd etildi.

Ma'lumotga ko'ra, yangi logotip partiya Siyosiy Kengashining keyingi majlisida ko'rib chiqiladi va bu yig'ilish iyul oyining birinchi dekadasi Tashkent shahrida o'tkazilishi kutilmoqda.

Ta'kidlandiki, mamlakatimizda keyingi besh yilda barcha sohalarda chuqur islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayon davom etayotgan bo'lib, O'zbekiston yangi uyg'onish davri, uchinchi Renessansga qadam qo'yimoqda.

Mislsiz yangilanishlar jarayoni siyosiy partiyalardan ham yanada faollikni oshirishni, o'z faoliyatini bugungi talablar darajasidan kelib qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda. Mana shunday talablardan o'laroq O'zLiDeP xalq bilan bevosita muloqot tamoyilini o'z faoliyatiga keng joriy etmoqda. Bular tadbirkorlar, fermerlar va aholining turli qatlam vakillari bilan amalga oshirilayotgan doimiy uchrashuvlar, ularning faoliyatiga to'siq bo'layotgan omillarni o'z vaqtida aniqlash va hal qilishga qaratilgan harakatlarda o'z aksini topmoqda.

Partiya aholi bilan muloqotlarda butunlay yangicha, jonli va xalqchil usullardan foydalanmoqda. Partiya rahbariyati va faollarining, deputatlik korpusi vakillarining aksariyat vaqtini joylarda, aholi orasida o'tkazishga harakat qilayotgani ham partiyaning imkon qadar xalq bilan birga bo'lish, uni o'yantirayotgan masalalar ichida bo'lishga intilayotganidan dalolat beradi. Partiya tuzilmalarida aholi murojaatlari, shikoyatlari bilan ishlash tizimi yo'lga qo'yilgani, aholi bilan bevosita ishlash borasida amalga oshirilayotgan muhim ishlardan biri bo'ldi.

Partiya tomonidan parlamentdagi o'z fraksiyasi orqali mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlarning qonunchilik asoslarini takomillashtirish borasida amalga oshirilayotgan ishlarda ham mutlaqo o'zgacha yondashuvlar joriy etilmoqda. Deputatlar tomonidan kiritilayotgan tashabbuslarning soni o'tgan chaqiriqning shu davriga nisbatan ikki barobar oshganligi, ularning aksariyati aynan bugun aholini o'yantirayotgan masalalar yechimiga qaratilganligi shundan dalolat beradi.

Mahalliy kengashlardagi deputatlik guruhlarini orqali joylarda qonunlar va davlat dasturlari ijrosi ustidan qat'iy nazoratni yo'lga qo'yishga bo'lgan intilish, bu borada sessiyalarga kiritilayotgan masalalar, deputatlik so'rovlari sonining keskin oshganligida ham o'z ifodasini topmoqda. Xususan, 2015—2016-yil 6 oyi hamda 2020—2021-yil 6 oyi davomida eshituvlar soni 1600 dan 3100 taga, sessiyaga kiritilgan masalalar soni 700 tadan 1800 taga, sessiyada qabul qilingan qarorlar soni 500 tadan 1400 taga va deputatlik so'rovlari soni 6 mingdan 21 mingtaga yetdi.

Buni keyingi vaqtda O'zLiDeP o'z faoliyatini mutlaqo qayta ko'rib chiqish, uni maksimal darajada xalq manfaatlaridan kelib chiqib va unga yaqin bo'lgan holda, amalga oshirish yo'lida amalga oshirayotgan sa'y-harakatlarining samarasi sifatida baholash mumkin.

Partiyani aholi dardlariga yaqin siyosiy tuzilma sifatida rebrending qilish borasida amalga oshirilgan ushbu ishlarning birinchi bosqichi yakuni bugungi kunga kelib, O'zLiDeP'ga bo'lgan ishonch, aholi tomonidan uning g'oyalarini qo'llab-quvvatlovchilar soni izchil oshib borayotganida o'z aksini topmoqda.

Xususan, keyingi uch yil ichida partiya a'zolari soni 400 mingdan 1 millionga yetganligi va tinimsiz osha borayotganligi, boshlang'ich partiya tashkilotlari soni 13500 dan oshganligi bugun partiya

saflarida turib, mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlarda faol qatnashish istagida bo'lganlar soni oshib borayotganligining yaqqol dalilidir.

Mana shunday bir davrda O'zLiDeP partiya rebrendingida yangi bir qadamni amalga oshirishga kirishmoqda. Qayd etish kerakki, partiya rebrendingi, uning o'zgarayotganligi to'g'risida gap ketganda, albatta, nafaqat g'oyalari, faoliyati, balki asosiy ramzi, g'oyalari, faoliyati, balki asosiy ramzi (logotip)ga to'xtalmaslik mumkin emas. Partiya faoliyatidagi o'zgarishlar, albatta, uning timsoli bo'lgan — logotipida ham aks etishini davrning o'zi taqozo etmoqda.

Keyingi uch oy davomida aholi bilan bo'lgan turli uchrashuvlar, muloqotlarda ham ushbu masala yuzasidan jamoatchilikning fikri o'rganib borildi. Partiya faollari, keng jamoatchilikning fikr-mulohazalaridan so'ng shu ma'lum bo'ldiki, bugungi talablar darajasiga mos ravishda o'zgarish O'zLiDeP'ning logotipida ham o'z aksini topishi kerak. Boshqacha aytganda, partiyaning yangi logotipi O'zLiDeP islohotlarning yangi bosqichida o'z oldiga qo'yayotgan ulkan maqsadlarni o'zida to'la aks ettira oladigan logotip sifatida gavdalanishi zarur. Toki butun xalq va xalqaro jamoatchilik ushbu ramzda O'zLiDeP'ning bugungi kunda, o'z oldiga qo'ygan maqsadlarining aksini ko'ra olsin. Masala atrofida bo'lib o'tgan munozaralardan keyin ushbu maqsad va vazifalarni amalga oshirish maqsadida tegishli ishchi guruhni shakllantirish to'g'risida fikrlar ko'rib chiqildi. Ushbu masalani partiya siyosiy kengashiga kiritgungacha bo'lgan davrda, logotip bo'yicha partiya a'zolari va aholi vakillari fikrlarini o'rganish uchun barcha viloyatlarda muhokamalarni tashkil qilish lozimligi ko'rsatib o'tildi. Yangi logotip imkon qadar ko'proq aholi vakillari va partiya a'zolari fikrlarini o'zida qamrab olgan haqiqiy, xalqchil logotip sifatida shakllanishiga erishish zarurligi ta'kidlandi. Masalaning muhimligi va partiya uchun ahamiyatidan kelib chiqqan holda, uni partiya siyosiy kengashining keyingi majlisida ko'rib chiqish va ushbu yig'ilishni iyul oyining birinchi dekadasida, Toshkent shahrida o'tkazish to'g'risida fikrlar bildirildi. Ko'rib chiqilgan barcha masalalar yuzasidan partiya ijroiya qo'mitasining tegishli qarorlari qabul qilindi.

2021-yil 4 avgust kuni O'zbekiston Ekologik partiyasi Markaziy kengashining navbatdan tashqari plenumi bo'lib o'tdi.

Unda partiyaning yangi ramzini tasdiqlash masalasi ham ko'rib chiqildi.

O'zbekiston ekologik partiyasining amaldagi ramzi Partiya markaziy kengashi ijroiya qo'mitasi raisi o'rinbosari, Qonunchilik palatasi deputati Kamoliddin Jumaniyozovning so'zlariga ko'ra, har bir saylovga partiyalar yangicha yondashuv bilan kirib boradi. Shu ma'noda siyosiy partiya uchun ramzlar juda muhimdir. Kamoliddin Jumaniyozov plenumda, "Bizning taklif etilayotgan yangi ramzimiz

to'rtburchak shaklda bo'lib, u oq rangda ifodalangan. Bu – tinchlik, poklik, beg'uborlik va tozalik ifodasidir", ramzdagi ko'kka bo'y cho'zayotgan yashil barg esa yasharish, yangilanish va kelajakka bo'lgan ishonchning belgisidir, ramzimizda shuningdek, O'zbekiston ekologik partiyasi nomidagi bosh harflar moviy, ko'k rangda ifoda etildi. Bu tinchlik va mamlakatning musaffo osmoniga ishora. Shulardan kelib chiqqan holda taklif etilayotgan yangi ramzimizni tasdiqlab berishingizni so'rayman», – dedi.

Ekopartiyaga taklif qilingan yangi ramz partiya faollari e'tiroziga sabab bo'ldi.

O'zbekiston ekologik partiyasining taklif etilayotgan yangi ramzi Plenum davomida partiyaning taklif qilingan yangi ramzi bo'yicha muhokamalar qizg'in tus oldi. Jumladan, Qonunchilik palatasi deputati Leyla Seyitova fikriga ko'ra, yangi ramzda partiya nomidagi bosh harflar ifoda etilgan qisqartmadagi lotincha «O'» harfidagi «'» tutuq belgisi tushib qolgan. «Bu esa o'zbek tili imlo qoidalarining jiddiy buzilishi hisoblanadi», – dedi deputat, Leyla Seyitova. Ekopartiya yana bir faoli Xadichaxon Nazarovaning fikrlariga ko'ra, partiyaning taklif etilayotgan yangi ramzi juda oddiy ko'rinishda ishlangan. «Bu juda oddiy va uni qayta ishlash kerak. Bu ramz faqat yashil barg va yozuvdan iborat bo'lib qolgan. Ma'lumotlar esa juda kam», – dedi u. Shu kabi fikrlardan keyin taklif qilingan yangi ramz partiya qurultoyigacha ishchi guruh tomonidan qayta ishlab chiqiladigan bo'ldi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev 22 avgust kuni mamlakatimizda faoliyat ko'rsatayotgan siyosiy partiyalar rahbarlari bilan uchrashuvda shu fikrlarni bildirdi. 22.08.2019. insonhuquqlari.uz
2. The history of logos
3. Abdullayeva Nasibaxon Arabovna, & Tilaboldiyeva Marg'uba Qo'ldash qizi. (2023). MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TASHKIL ETILGAN SIYOSIY PARTIYALAR. TADQIQOTLAR, 28(1), 104–107. Retrieved from <http://tadqiqotlar.uz/index.php/new/article/view/998>
4. <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/2818/2590>
5. Doktor (PhD), dotsent v/b, Andijon davlat pedagogika institute, Ijtimoiy fanlar kafedrasida tarix fanlari bo'yicha falsafa fanlar doktori Abdullayeva Nasibaxon Arabovna
6. Andijon davlat pedagogika instituti magistri Tilaboldiyeva Marg'uba Qo'ldash qizi
7. Andijon davlat pedagogika instituti magistri
8. Kun.uz. 07.08.2021.
9. https://youtu.be/kiFp07dRgTE?si=nPWYwDQ_5cQCJV1f
10. <https://youtu.be/rG6GfCNd28Q?si=2D00DgehQHrlv08p>
11. Wikipedia

